

Helsingin yliopisto - Helsingfors universitet - University of Helsinki ID 2004-2916

Tiedekunta-Fakultet-Faculty Valtiotieteellinen tiedekunta		Laitos-Institution-Department Sosiologian laitos
Tekijä-Författare-Author Heikkilä, Harri, Olavi		
Työn nimi-Arbetets titel-Title Kontrollista kommunikointiin: Modernin henkilökohtaisen tietokoneen sosiaalinen muokkautuminen		
Oppiaine-Läroämne-Subject Yleinen sosiologia		
Työn laji-Arbetets art-Level Pro gradu	Aika-Datum-Month and year 2004-09-20	Sivumäärä-Sidantal-Number of pages 78
<p>Tiivistelmä-Referat-Abstract</p> <p>Tutkimuksen tarkoituksena on ymmärtää henkilökohtaista tietokonetta ja sen käyttöliittymän kehitystä sekä tietokoneen roolin muuttumista sosiaalisena prosessina. Tutkimusongelmaa tarkastellaan sijoittamalla muutokset laajempaan teknologisen kehityksen ja sen tutkimuksen yhteyteen.</p> <p>Tutkielman pääkysymykset voidaan muotoilla seuraavasti. Miten yhteiskunnalliset tekijät ja sosiaaliset ryhmät vaikuttivat henkilökohtaisen tietokoneen muokkautumiseen? Miten ja miksi tietokoneen funktio muuttui? Onko tietokone saavuttanut lopullisen muotonsa vai voiko uusi muutos tapahtua?</p> <p>Tutkielmassa selvitetään teknologisten innovaatioiden kehitystä valtion, markkinoiden, talouden ja sosiaalisen ympäristön roolia sekä pohditaan teknologian itseohjautuvuutta ja urautumistaipumusta.</p> <p>Tärkeimpinä lähteinä on käytetty Wiebe Bijkerin (1989) ja Brian Winstonin (1998) malleja teknologian muotoutumista sekä Andrew Feenbergin (2002) teosta ”Transforming Technology”. Tutkimukseen sisältyvä historiallinen katsaus tietokoneen ja käyttöliittymän synnystä ja kehittymisestä on rakennettu yhdistämällä Winstonin ja Bijkerin malleja.</p> <p>Olen jakanut tietokoneen kehityksen kahteen pääjaksoon, keskitetyn ja hajautetun tietokoneen käytön aikaan. 1970-luvulla alkanut henkilökohtaisten tietokoneiden yleistymisen merkitsi siirtymistä pois keskitetystä mallista kohti hajautettua mallia ja aloitti suuren murroksen tietokoneen käytössä. Tämän hajautetun tietokonekulttuurin ajan olen edelleen jakanut kolmeen ajanjaksoon.</p> <p>1970-luvulla vallinnutta pioneerien kautta kuvaa suhtautuminen tietotekniikkaan itseisarvona, 1980-lukua hallinnutta diversiteetin aikaa leimasi useiden rinnakkaisten vaihtoehtojen olemassaolo. Modernin henkilökohtaisen tietokoneen käsitteen vakiinnuttua 1990-luvulla siirryttiin yhdenmukaisuuden kauteen, jossa tietokonekokemus muodostuu lähes kaikille käyttäjille samalta pohjalta.</p> <p>Tutkimuksessa todetaan, että teknologista kehitystä on vaikea ennustaa, koska se on monenkaltaisten sosiaalisten jännitteiden ja markkinavoimien ohjaama tapahtuma, jonka aikana tekninen innovaatio saattaa kehittyä kokonaan toiseksi kuin oli suunniteltu.</p> <p>Eräs tällainen arvaamaton ja kehitykseen vaikuttava tekijä on ns. tulkinnallinen jousto, joka tarkoittaa sitä, että tekniikan loppukäyttäjryhmä saattaa nähdä teknologian aivan toisella tavalla kuin sen suunnittelijaryhmään tai tietotekniikan eliittiin kuuluva henkilö ja muokata sitä omiin tarkoituksiinsa sopivaksi. Tästä oli kysymys myös henkilökohtaisen tietokoneen kohdalla, jossa hajautetun tietokoneen käytön mallin yleistymisen jäi tekniseltä eliitiltä havaitsematta 1970- ja 1980-lukujen vaihteessa. Se tulkitsi tietokoneen käsitettä vallitsevasta keskitetystä mallista käsin. Yleistyvät mikrotietokoneet nähtiin helposti ”atk-leluina”, ei tietokoneina.</p> <p>Keskitettyyn malliin kuulunut asiantuntijavaltaisuuden ja vaikean käytettävyyden perinne, koneen diskurssin noudattaminen, eli hajautetun tietokonemallin aikana vielä konekielisenä käyttöliittymänä. Koneen diskurssin ja graafisen käyttöliittymän humaanin diskurssin välinen kilpailu 1980-luvulla oli samalla demokraattisen ja asiantuntijavaltaisen tietokoneenkäytön välinen kamppailu. Aikalaiskommenteista ammattilehdissä voi vetää johtopäätöksen, jonka mukaan modernin henkilökohtaisen tietokoneen prototyypin graafista käyttökonseptia tulkittiin atk-eliitin piirissä saman kaltaisesti kuin koko mikrotietokonetta aiemmin.</p>		
Avainsanat-Nyckelord-Keywords teknologia tietoyhteiskunta osallisuus henkilökohtaiset tietokoneet - kehitys käyttöliittymä		
Säilytyspaikka-Förvaringsställe-Where deposited		
Muita tietoja-Övriga uppgifter-Additional information		